

Vlaams
Parlement

stuk **51** (2011-2012) – Nr. 2
ingediend op 30 mei 2012 (2011-2012)

Verslag

van de Vlaamse Regering

Overzicht van door de Vlaamse overheid
op te volgen EU-dossiers

Januari 2012

Verslag

namens de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie
uitgebracht door de heer Hermes Sanctorum

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

de dames Sonja Claes, Griet Coppé, Veerle Heeren, de heer Veli Yüksel;

de heren Chris Janssens, Jan Penris, Wim Wienen;

de dames Mercedes Van Volcem, Khadija Zamouri;

mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;

de heer Marc Hendrickx, mevrouw Liesbeth Homans;

mevrouw Patricia De Waele;

mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de heren Robrecht Bothuyne, Tom Dehaene, Dirk de Kort, mevrouw Valerie Taeldeman;

de heer Frank Creyelman, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Christian Verougstraete;

de dames Irina De Knop, Vera Van der Borgh;

mevrouw Else De Wachter, de heer Patrick Janssens;

de heer Bart De Wever, mevrouw Goedeke Vermeiren;

de heer Peter Reekmans;

de heer Hermes Sanctorum.

Stukken in het dossier:

51 (2011-2012) – Nr. 1: Verslag EU-dossiers

INHOUD

I. Energie.....	4
1. Toelichting.....	4
1.1. De agenda's van de Energieraden.....	4
1.2. Voorstel van richtlijn over energie-efficiëntie.....	5
1.3. Voorstel van verordening over energie-infrastructuur	5
1.4. 2050 Energy Roadmap.....	6
1.5. Voorstel van verordening betreffende de veiligheid van offshore- prospectie, -exploratie en -productie van olie en gas.....	6
1.6. Richtlijn betreffende energiebelasting	6
1.7. Komende initiatieven van de EC.....	7
2. Bespreking in de commissie.....	7
II. Stedenbeleid	8
1. Toelichting.....	8
1.1. De stedelijke dimensie in het EU-beleid	9
1.2. Evaluatie van het Europese stedenbeleid.....	9
1.3. Effecten voor Vlaanderen	10
1.4. URBAN en URBACT.....	10
1.5. Het toekomstige cohesiebeleid	10
1.6. Intergouvernementele samenwerking.....	11
1.7. Vlaams EU-stedenbeleid.....	11
2. Bespreking in de commissie.....	13
Gebruikte afkortingen	14

Op donderdag 29 maart 2012 besprak de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie de Europese dossiers betreffende energie en stedenbeleid.

I. ENERGIE

1. Toelichting

De heer *Jan Haers*, energieattaché bij de Vlaamse vertegenwoordiging, wil een stand van zaken brengen van de voornaamste dossiers die de Europese Energieraden en het Europees Parlement momenteel behandelen en van de te verwachten nieuwe dossiers.

1.1. *De agenda's van de energieraden*

Op 24 november 2011 vond onder Pools voorzitterschap een Energieraad plaats naar aanleiding van de volgende prioriteiten:

- het externe energiebeleid;
- de energie-infrastructuur.

Agendapunten waren:

- een voortgangsrapport met betrekking tot het voorstel van richtlijn over energie-efficiëntie;
- een gedachtewisseling over het voorstel van verordening over energie-infrastructuur;
- de presentatie door de EC van een voorstel van verordening betreffende de veiligheid van offshore-prospectie, -exploratie en -productie van olie en gas;
- een debat over de nood aan meer Europese coördinatie van het nationale energiebeleid, naar aanleiding van de Duitse beslissing tot kernuitstap;
- een debat over de raffinagesector en de richtlijn voor brandstofkwaliteit.

Geen van deze dossiers zijn in deze Energieraad al gefinaliseerd, deelt de attaché mee. Ze zullen later nog grondig aan bod komen.

Het Deense voorzitterschap heeft een Energieraad gehouden op 14 februari 2012. De raad behandelde:

- een nieuw voortgangsrapport bij het voorstel van richtlijn over energie-efficiëntie;
- een oriëntatiedebat met betrekking tot het voorstel van verordening over energie-infrastructuur;
- input voor de Europese Raad over Europa 2020.

In verband met het tweede agendapunt heeft België bezwaar aangetekend tegen de verplichte invoering van een unieke vergunningverlenende instantie per lidstaat en gesteld dat de mogelijke alternatieven moeten worden onderzocht.

Op 15 juni komt er opnieuw een Energieraad, met de richtlijn over energie-efficiëntie als belangrijkste agendapunt. De Denen willen in dit dossier na overleg met het Europees Parlement een goedkeuring in eerste lezing realiseren.

Op 19 en 20 april 2012 wordt in Denemarken een informele Energieraad gewijd aan de Energy Roadmap 2050. Ook daar zal de Energie-efficiëntierichtlijn aan bod komen.

In het algemeen hecht het Deense voorzitterschap veel belang aan de 'groene groei'. De Energie-efficiëntierichtlijn is in die context te situeren.

Voorts willen de Denen werk maken van de richtlijn met betrekking tot energie-infrastructuur en van het financiële aspect daarvan, dat wordt geregeld via de 'connecting Europe facility'. Deze stelt 50 miljard euro beschikbaar voor projecten op het vlak van transport,

telecommunicatie en energie. 19,1 miljard daarvan is bestemd voor energie. De selectiecriteria voor de betreffende projecten zullen in de verordening komen.

Een derde prioriteit van Denemarken is de Energy Roadmap 2050. Het land wil tijdens zijn voorzitterschap tot de goedkeuring van de conclusies komen.

Nog andere aandachtspunten van de EU-voorzitter zijn: een betere coördinatie en informatie-uitwisseling betreffende het buitenlandse energiebeleid van de lidstaten; een verordening over de veiligheid van olieboringen en gaswinning; het 'Energy Star Agreement' met de Verenigde Staten over de productnormen voor de energie-efficiëntie van kantoorapparatuur; de 2020-strategie op het vlak van energie-efficiëntie; een EC-mededeling over de HE-strategie op langere termijn; en de opvolging van het externe energiebeleid.

1.2. Voorstel van richtlijn over energie-efficiëntie

Het EC-voorstel bevat een aantal ambitieuze maatregelen om alsnog de doelstelling te halen dat tegen 2020 20 percent energie-efficiëntiewinst moet zijn gerealiseerd.

Deze voorstellen betreffen:

- een renovatieverplichting voor overheden, die jaarlijks 3 percent van de oppervlakte van alle gebouwen in hun eigendom energetisch moeten verbeteren;
- de verplichting voor overheden om energie-efficiënte producten aan te kopen;
- een energiebesparingsverplichting voor leveranciers van 1,5 percent per jaar, gebaseerd op het Vlaamse systeem van REG-openbaredienstverplichtingen;
- warmtenetten en warmte-krachtkoppeling, waarbij de lidstaten een nationaal plan voor de lokalisatie van vraagpunten van warmte en koelte moeten opstellen en waarbij in principe alle installaties van meer dan 20 megawatt op basis van wkk moeten draaien, tenzij de kosten-batenanalyse negatief uitvalt;
- de bevordering van toepassingen van restwarmte.

Voorts bevat het voorstel maatregelen om de elektriciteitsnetwerken zo aan te passen dat een energievraaggericht beheer mogelijk wordt.

De debatten in de Energieraden hebben tot heel wat amendementen van het oorspronkelijke voorstel geleid. De lidstaten sturen aan op meer subsidiariteit en flexibiliteit.

Op 28 februari heeft de ITRE-commissie van het Europese Parlement amendementen goedgekeurd met bindende doelstellingen per lidstaat. Een van die amendementen zet de commissie aan tot een evaluatie van de impact van deze EU-richtlijn op het klimaatbeleid, en de emissierechtenprijzen in het ETS-systeem. Door de crisis is de certificatenprijs al drastisch gezakt, wat niet aanzet tot HE-investeringen en de lidstaten bijgevolg noopt om op nationaal vlak zwaarder te subsidiëren met het oog op hun energiedoelstellingen. Voor amendementen betreffende bindende nationale doelstellingen is in de raad zeker geen meerderheid voorhanden. Wel zou de Duitse Regering ze bespreekbaar vinden mits een andere formulering, met de nadruk veeleer op de energie-efficiëntie-indicatoren. Het dossier komt de komende weken in zijn beslissende fase terecht, kondigt de heer Haers aan.

1.3. Voorstel van verordening over energie-infrastructuur

Energie-infrastructuur vormt een cruciaal element met betrekking tot de langetermijndoelstellingen van het Europese energiebeleid, op het vlak van onder andere efficiëntie, HE-transport en marktwerking. Omwille van de vele vergunningen die daaraan te pas komen, verlopen investeringen in dergelijke infrastructuur moeizaam.

Het voorstel bevat twee onderdelen. Enerzijds wil het concrete prioriteiten van algemeen Europees nut afbakenen om ze in aanmerking te laten komen voor financiering met

betrekking tot de ‘connecting Europe facility’. Anderzijds bevat het maatregelen om de projectvergunningen te stroomlijnen. In dat kader ligt een voorstel voor om per lidstaat maar één autoriteit bevoegd te maken voor de eindbeslissing over de vergunning, wat echter niet verenigbaar is met de Belgische staatsstructuur. Vandaar dat België zich hiertegen verzet.

1.4. 2050 Energy Roadmap

In december 2011 vond de presentatie van de 2050 Energy Roadmap plaats, in de context van de doelstelling om tegen 2050 de emissies van broeikasgassen met 80 tot 95 percent te reduceren. Die doelstelling zal een grote impact hebben op het transport en op de aanwending van grondstoffen, en voor een omvangrijk deel uit energiemaatregelen bestaan.

De roadmap analyseert een aantal scenario's, bijvoorbeeld:

- ‘business as usual’;
- een sterke focus op hernieuwbare energie;
- een doorgedreven energie-efficiëntiebeleid;
- kernaufbouw;
- lage koolstofopslag;
- een evenwichtige verdeling van de inspanning over de verschillende methodieken.

Uit alle scenario's blijkt dat hernieuwbare energie een heel belangrijke rol moet krijgen om de doelstelling te halen. Opmerkelijk is ook dat de meeste scenario's die investeringen vergen in hernieuwbare energie, efficiëntie en infrastructuur, niet duurder uitvallen dan ‘business as usual’, omdat in dat laatste geval de import van fossiele brandstoffen almaar duurder zal worden. Bijkomend voordeel van de andere modellen is dat het geïnvesteerde geld in Europa blijft en de Europese economie zal stimuleren.

De Raad wil in dit verband in juni tot conclusies komen. Wellicht besluit hij dat de Europese Commissie ter implementatie van de roadmap een beleidskader met transitiedoelstellingen tot 2030 uittekent.

1.5. Voorstel van verordening betreffende de veiligheid van offshore-prospectie, -exploratie en -productie van olie en gas

Naar aanleiding van het ongeval met de Deepwater Horizon in de Golf van Mexico bevat dit voorstel maatregelen op het vlak van de vergunningverlening, inspectie, rampenplannen, objectieve milieuaansprakelijkheid, transparantie betreffende het interne beleid van de lidstaten, en Europese coördinatie. Voor België betreft dit overwegend federale materie, zeker wat het energieaspect betreft.

1.6. Richtlijn betreffende energiebelasting

Al sinds het voorjaar van 2011 is een richtlijn betreffende de energiebelasting in voorbereiding, weliswaar niet in de Energieraad maar in de Raad Ecofin. Het voorstel van richtlijn kan een belangrijk instrument opleveren met het oog op de CO₂-reductie en de energy roadmap.

Het voorstel strekt tot een opsplitsing van de energiebelasting in een belasting op het energetische gehalte van brandstoffen en een belasting op hun CO₂-gehalte. Ook coherentie met het ETS-systeem vormt een aspect, opdat de betreffende bedrijven geen twee keer zouden moeten betalen. Internationale concurrentiekracht van Europese bedrijven speelt eveneens een rol.

Aangezien voor Europese fiscale maatregelen unanimititeit vereist is, vordert het dossier moeizaam. De Deense voorzitter streeft naar een compromis, dat het oorspronkelijke voorstel echter niet te zeer mag verzwakken.

1.7. Komende initiatieven van de EC

De EC plant een nieuwe mededeling over de HE-strategie. Deze zal betrekking hebben op de samenwerking tussen de lidstaten in de benutting van de flexibele mechanismen uit de HE-richtlijn met het oog op de 2020-doelstelling, en al vooruitblikken naar de 2030-doelstelling. In januari 2012 heeft al een voorbereidende publieksconsultatie plaatsgevonden.

Voorts werkt de EC aan een uitbreiding van de HE-richtlijn met duurzaamheidscriteria voor vaste biomassa. België en andere landen zullen met het oog op de 2020-doelstellingen heel wat vaste biomassa moeten importeren. Vandaar de nood aan dergelijke criteria. Ook een systeem dat de ILUC, de indirecte emissies, in rekening brengt, moet in de richtlijn worden geïntegreerd. Maar aangezien een dergelijk systeem de Europese biodiesel- en bio-ethanolteelt erg zou compromitteren, betreft het een economisch erg gevoelig dossier, dat aan heel wat lobbywerk onderhevig is en al langdurig aansleept. Toch is de verwachting dat de EC ter zake binnen enkele maanden een beslissing zal nemen.

2. Bespreking in de commissie

De heer *Bart Martens* pikt in op de stelling dat de meeste roadmapsscenario's niet duurer zouden uitvallen dan een 'business as usual'-model. In die context is er wel een extra drempel door de plafonnering op leningen voor investeringen in de buitengewone begrotingen van de lidstaten. Daardoor stuit de transitie naar meer hernieuwbare energie en een hogere energie-efficiëntie net op de budgettaire beperkingen die Europa zelf aan zijn lidstaten oplegt. Transitie vergt nu eenmaal eerst extra investeringen om achteraf een hoger rendement te halen. Op korte termijn valt het nog altijd goedkoper uit om gas en olie te kopen van Russen en Arabieren.

Is Europa geneigd om voor dergelijke investeringen een uitzondering toe te staan op de budgettaire orthodoxie die het van zijn lidstaten eist? Zijn ook andere flankerende maatregelen vereist op Europees niveau, bijvoorbeeld lagere tarieven voor isolatiemateriaal, warmtepompen enzovoort?

De heer *Jan Haers* antwoordt dat deze discussie momenteel aan de gang is in de context van het meerjarige financiële kader voor de EU. Europa zal een aanzienlijk deel van de middelen die het via de structurele en cohesiefondsen van zijn lidstaten ontvangt, aan energiedoelstellingen moeten besteden.

Hoe dan ook is er met het oog op 2020 inderdaad een investeringsprobleem, erkent de attaché. Vandaar het belang van financiële instrumenten op Europees niveau, waaronder de 'connecting Europe facility'. Twee jaar geleden was er bijvoorbeeld een Europees herstelprogramma met een heel belangrijk energieonderdeel van 2 miljard euro, beheerd door de Europese Investeringsbank. Een deel van die middelen gaat naar kleinere energie-efficiëntieprojecten.

Daarnaast leeft het idee om eurobonds uit te schrijven, Europese overheidsobligaties die de langetermijnfinanciering in energieprojecten moeten helpen financieren.

In de Verenigde Staten is voor de energetische verbetering van grote gebouwen het systeem van 'energy performance contracting' gangbaar, waarbij de privésector de financiële middelen aanlevert en deels via de energiewinst terugwint. Ook in Europa is dat systeem denkbaar, zoals Fedesco het in ons land trouwens al toepast.

Bij de richtlijn betreffende de energiebelasting heeft de heer *Bart Martens* twee bedenkingen. Is het ten eerste geen te eenzijdige benadering om enkel het energetische gehalte en CO₂-gehalte als maatstaf te nemen? Zo scoort aardgas vrij slecht op deze beide criteria, maar heeft het op andere domeinen wel milieu- en klimaatvoordelen, zoals een lage NO_x-uitstoot, de afwezigheid van fijnstofemissie en een beperkte geluidsoverlast.

Ten tweede erkent de heer Martens het grote probleem dat de unanimiteitsvereiste teweegbrengt, en vraagt hij in dat verband of Europa ooit heeft gepoogd om de energiedragers en motorbrandstoffen van de transportsector in het emissiesysteem op te nemen, naar analogie met de luchtvaartsector, waar Europa voor dat pad heeft gekozen wegens de onmogelijkheid op een akkoord over een minimale kerosinebelasting.

De heer *Jan Haers* wijst erop dat de energiebelasting geen milieubelasting is. Ook de bestaande richtlijn houdt niet op de eerste plaats rekening met de milieuaspecten. Het betreffende voorstel van richtlijn gaat uit van minimumtaxatieniveaus. Op lange termijn zou Europa moeten streven naar meer coherentie en naar compatibiliteit met het ETS-systeem. Hoe dan ook staat het de lidstaten vrij om bovenop de minimumniveaus extra inspanningen te vragen, waarin ze naar eigen inzicht richting kunnen geven aan de energiefiscaliteit.

Wat de transportsector betreft, is het pleidooi om deze aan het ETS-systeem te koppelen de jongste tijd wat verstild. Het ETS-systeem ondervindt zelf intussen problemen, onder meer in verband met de certificatenprijs. Hoe dan ook speelt in de transportsector de energiebelasting traditioneel altijd al een belangrijke rol.

II. STEDENBELEID

1. Toelichting

De heer *Jan De Mulder*, raadgever Bestuurszaken bij de Vlaamse vertegenwoordiging en beleidsmedewerker Internationale Ontwikkelingen bij het Departement Bestuurszaken, wil het Europese stedenbeleid in het algemeen inleiden.

Eerst bezorgt de beleidsmedewerker de commissie een overzicht van de actoren die zich op de verschillende niveaus met het stedenbeleid inlaten:

- in de Europese Commissie is vooral het Directoraat-generaal Regionaal Beleid bevoegd;
- wat de formele ministerraden betreft, vormt stedenbeleid een subthema van de Raad Algemene Zaken en komt het vooral in verband met het cohesiebeleid ter sprake;
- het Europees Parlement heeft geen eigen commissie voor stedenbeleid, maar bedt het in het cohesiebeleid in;
- het Comité van de Regio's adviseert geregeld over het stedenbeleid, met als belangrijkste stellingname de verklaring naar aanleiding van de Top van Kopenhagen, met vooral de klemtoon op de duurzame aspecten;
- er zijn netwerken zoals Eurocities, waar Gent in de raad van bestuur is vertegenwoordigd;
- op federaal Belgisch niveau neemt de bevoegdheid voor steden geleidelijk af, maar is nog een Team Stedenbeleid actief bij de Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie;
- bij de Vlaamse overheid opereert een team Stedenbeleid binnen het Agentschap Binnenlands Bestuur, en vervult het Departement Bestuurszaken de algemene beleidsondersteuning;
- individuele steden en hun koepelorganisatie VVSG werken mee aan de voorbereiding en uitvoering van Europees stedenbeleid.

1.1. De stedelijke dimensie in het EU-beleid

Naast het DG Regionaal Beleid ontwikkelen ook andere DG's stedenbeleidsinitiatieven. Een zogenaamde Interservice Group legt zich toe op de stedelijke ontwikkeling. Eind 2010 heeft de EC de tweedelige publicatie 'Urban Guide' uitgebracht die zowel het huidige cohesiebeleid als de stedelijke dimensie in andere beleidsinitiatieven belicht.

Deze publicatie:

- identificeert initiatieven binnen de diverse EU-beleidsdomeinen met directe en indirecte gevolgen voor de duurzame ontwikkeling van stedelijke gebieden;
- is gericht op alle betrokken stakeholders;
- beoogt een versterking van het bewustzijn en het begrip van Europees beleid en programma's met betrekking tot stedelijke aangelegenheden.

Wat de financiële kant betreft, gaat slechts 6,1 percent van het – weliswaar ontzaglijke – cohesiebudget naar het stedenbeleid. Dat komt neer op 21,1 miljard euro, met volgende onderverdeling:

- 3,4 miljard euro voor brownfields;
- 9,8 miljard euro voor stedelijke en plattelandsherwaardering;
- 7 miljard euro voor stedelijk transport;
- 900 miljoen euro voor huisvesting.

Al bij al een vrij beperkt bedrag, meent de heer De Mulder, zeker gezien het belang van de steden als motor van de economische ontwikkeling en de concentratie van mensen in de steden. Anderzijds komen natuurlijk ook heel wat andere Europese investeringen de steden ten goede.

Qua instrumenten beschikt het Europese regionale beleid voor de steden over onder meer:

- de integratie van stedelijke aspecten via regionale en nationale operationele programma's ter uitvoering van structuur- en cohesiefondsen;
- het URBACT II-programma voor uitwisseling van goede praktijken en netwerking;
- JESSICA, financiële engineering met steun van onder meer de Europese Investeringsbank;
- de 'Urban Audit', die data verstrekt aan de hand van meer dan 300 indicatoren over stedelijke leefomstandigheden.

1.2. Evaluatie van het Europese stedenbeleid

Een tussentijdse evaluatie van het regionale beleid van de EU heeft aangegeven dat steden in de operationele programma's een vooraanstaande rol dan vroeger spelen, dat de daadwerkelijke financiering is toegenomen en dat de financiële engineering in nogal wat landen successen heeft opgeleverd. In Vlaanderen was dat laatste overigens niet het geval.

Als zwakke punten vermeldt de evaluatie:

- een sterke sectorale focus en gebrek aan integrale benadering met veel overlappingsen en zelfs misbruik;
- een asymmetrie tussen de nieuwe en traditionele lidstaten;
- een gebrek aan directe lokale betrokkenheid;
- een onderbenutting van de positieve ervaring uit het URBAN-programma.

Met zowel de sterktes als de zwaktes houden de huidige debatten en voorstellen over het toekomstige cohesiebeleid al rekening.

1.3. Effecten voor Vlaanderen

Vervolgens komt de heer De Mulder tot de effecten op het Vlaamse stedenbeleid. De beleidsmedewerker beklemtoont dat het cohesiebeleid steeds uitgaat van cofinanciering.

Voor de uitvoering van het EFRO-programma had Vlaanderen voor de periode 2007-2013 201 miljoen euro ter beschikking. In totaal heeft Vlaanderen uit het cohesiebeleid 803,7 miljoen euro ontvangen. Het stedenbeleid bevindt zich binnen de doelstelling 'concurrentievermogen en werkgelegenheid'.

In totaal financiert de EU binnen de beleidslijn om de economische groei en werkgelegenheid te bevorderen, 500 projecten. Binnen die beleidslijn is stedelijke ontwikkeling een van de vier prioritaire doelstellingen. Deze prioriteit is gedefinieerd als 'het versterken van de attractiviteit van het ondernemen en de innovatie in de steden door stedelijke ontwikkelingsprojecten te ondersteunen'. Concreet ondersteunt ze geïntegreerde stedelijke ontwikkelingsprojecten in de dertien Vlaamse centrumsteden en het Vlaamse stedelijke gebied rond Brussel, en kleinschalige stedelijke projecten op buurt- en wijkniveau in Antwerpen en Gent. Ongeveer een kwart van het EFRO-programma van 201 miljoen euro was dus voor stedelijke projecten bestemd. Het Kenniscentrum Vlaamse Steden onderhoudt een databank van de betreffende projecten.

1.4. URBAN en URBACT

Het URBAN-programma uit het EFRO-fonds is toegespitst op duurzame ontwikkeling in stedelijke probleemwijken, met aandacht voor lokale economie en sociale inclusie. Succesvol is het vooral gebleken in de projecten met een bottom-upbenadering. Andere succesfactoren zijn de betrokkenheid van grote en sterke steden en de integratie van het betreffende project in het hele programma. Als voorbeeld vermeldt de spreker een Antwerps project, dat uit het EFRO-fonds 7 miljoen euro van zijn totale financiering van 23 miljoen euro heeft ontvangen.

Het URBACT-programma is gericht op kennisuitwisseling en netwerking van 255 steden in 29 landen, waaronder naast de EU ook Zwitserland. Antwerpen is een van die 255 steden. 'Local support groups' zorgen voor de lokale betrokkenheid.

1.5. Het toekomstige cohesiebeleid

Momenteel zijn de onderhandelingen over de toekomst van het cohesiebeleid volop aan de gang, deelt de heer De Mulder mee. Bepalend is het toekomstige EU-budget, namelijk het Financiële Kader 2014-2020. Het Deense EU-voorzitterschap volgt een strakke timing met het oog op de volgende Ministerraad Algemene Zaken op 24 april, met een oriëntatiedebat over cohesie als apart agendapunt. Het MFK-voorstel voorziet in een daling van het cohesiebudget met 5,3 percent. Vlaanderen mag zich verwachten aan een daling van de totaliteit van cohesiemiddelen voor de periode 2014-2020: de prognoses gaan uit van een totaal beschikbaar bedrag van 721,3 miljoen euro voor die periode.

De te verwachten hoofdlijnen van het toekomstige cohesiebeleid zijn:

- een concentratie op de EU-prioriteiten uit de 'Europa 2020'-strategie;
- een versterking van de territoriale cohesie in uitvoering van de betreffende nieuwe verdragsdoelstelling;
- het behoud van de stedelijke dimensie in de zogenaamde mainstream van dit beleid;
- een bevordering van een integrale aanpak;
- een hogere betrokkenheid van de steden zelf;
- de herinvoering van experimenteermogelijkheden;
- aanvullende financiële engineering.

Vervolgens overloopt de heer De Mulder de aspecten waarin het toekomstige stedelijke beleid van Europa een rol te spelen heeft. Het gaat onder meer om de verschuiving naar een koolstofarme economie, milieubescherming en een verbeterd stedelijk milieu, duurzame stedelijke mobiliteit en meer sociale inclusie met steun voor het fysieke en economische herstel van achterstandwijken.

Een nieuw aspect in de onderhandelingen is dat van de ‘integrated territorial investments’ of ITI’s. Investerings in een duurzame ontwikkeling vergen een integrale benadering op het vlak van maatregelen, doelstellingen, prioriteiten en middelen. Dergelijke investeringen hebben betrekking op een bundeling van de EU-middelen zoals ESF en EFRO, met een focus op een integrale territoriale of stedelijke ontwikkeling. De definitie van de doelregio kan gaan van een buurt in een stad tot een uitgebreid grootstedelijk gebied. Nieuw is de mogelijkheid om het management naar het lokale niveau te delegeren. In de huidige onderhandelingsfase wil de EC de invulling aan de lidstaten overlaten, maar met die beperking dat deze 5 percent van hun EFRO-middelen moeten voorbehouden voor ITI’s en het management ervan in de mate van het mogelijke naar de steden moeten delegeren.

De stedelijke innovatieve acties zouden daarentegen wel onder het directe beheer van de EC blijven, zij het dat ze worden toegekend op basis van een EU-brede oproep en competitie. Ongeveer 0,2 percent van de EFRO-middelen, i.e. 370 miljoen euro, zou beschikbaar zijn voor dergelijke innovatie-experimenten met thema’s die aanleunen bij de doelstellingen van het cohesiebeleid. De pilootprojecten moeten van Europees belang zijn, dus overdraagbaar naar andere steden.

Het Urban Development Platform beoogt de bevordering van de dialoog tussen de EU en de steden zelf over de uitvoering van het Europese stedenbeleid. Dit platform omvat geen financiering, maar opereert op het vlak van kennisdeling en capaciteitsuitbouw. De doelgroep zou beperkt blijven tot steden met minstens een half miljoen inwoners, een uitgangspunt waartegen België zich verzet.

Als laatste aspecten van het toekomstige cohesiebeleid vermeldt de beleidsmedewerker de ‘community-led local development’ ter ondersteuning van de geïntegreerde lokale ontwikkelingsstrategie, en de versterkte strategische en integrale programmering. Met dat laatste aspect wil de EU de gebrekkige afstemming en efficiëntie van de uitvoeringsprogramma’s aanpakken.

1.6. *Intergouvernementele samenwerking*

Gezien de wat vage status van het stedenbeleid in de Europese context is samenwerking tussen de bevoegde ministers van de deelstaten van groot belang. Onder het Britse voorzitterschap is op die manier in 2005 het Akkoord van Bristol tot stand gekomen, gevolgd door het Charter van Leipzig onder Duits voorzitterschap in 2007. Dat charter is bij uitstek het referentiedocument en bevat duidelijke richtlijnen met betrekking tot de integrale benadering en de aandacht voor achtergestelde buurten.

Daarop volgden het Marseille-statement van 2008, met vooral aandacht voor het stedelijke klimaat en de start van het RFSC, een webtoepassing die steden in staat stelt het eigen beleid op zijn duurzaamheid te toetsen; en de Verklaring van Toledo in 2010, die het toekomstige stedenbeleid op de 2020-strategie moet afstemmen en voorts de klemtoon heeft gelegd op integrale stadsherwaardering en ‘multilevelbeleid’, waarin naast het nationale en het lokale niveau ook de subnationale niveaus hun rol te spelen hebben.

1.7. *Vlaams EU-stedenbeleid*

De heer De Mulder werpt de vraag op of er een Vlaams EU-stedenbeleid bestaat en beantwoordt die met een volmondig ja. Zo stelt minister Freya Van den Bossche in haar

beleidsnota 2009-2014 (*Parl. St. Vl. Parl.* 2009-10, nr. 213/1) expliciet dat Vlaanderen moet participeren in de internationale dimensie van het stedenbeleid. Haar huidige beleidsbrief 2011-2012 lijst in dat verband een aantal concrete maatregelen en activiteiten op (*Parl. St. Vl. Parl.* 2011-12, nr. 1323/1).

België heeft een interne regeling voor zijn vertegenwoordiging in de betreffende minister-raden. Momenteel neemt minister Van den Bossche deze rol waar. De minister heeft ons land vertegenwoordigd in Poznan onder het Poolse voorzitterschap en zal dat blijven doen tijdens het huidige Deense en het komende Cypriotische voorzitterschap.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur beschikt over een Europa Stuurgroep, waarin naast het agentschap zelf ook de Departementen Bestuurszaken en internationaal Vlaanderen participeren, net als het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap, de VVSG, de VVP, het Kenniscentrum Vlaamse Steden en de kabinetten van de ministers Van den Bossche en Bourgeois.

Team Stedenbeleid van het Agentschap Binnenlands Bestuur streeft naar een proactieve deelname aan de Urban Development Group en aan de EU-meetings van de directeurs-generaal die voor stedenbeleid bevoegd zijn. Het team is samen met de VITO en het vleva betrokken bij andere EU-acties zoals ‘Smart Cities’, en bereidt samen met andere Belgische entiteiten het Belgische standpunt omtrent het cohesiebeleid voor, in de hoop dat dit beleid meer investeringsmogelijkheden met betrekking tot stedenbeleid zal bieden.

De coördinatie van deze voorbereiding op ambtelijk niveau is voor rekening van het Departement internationaal Vlaanderen. Politiek is de minister-president bevoegd.

Nog in verband met deze voorbereiding hebben de VVSG en het Kenniscentrum Vlaamse Steden samen met de steden zelf een visie ontwikkeld op de toekomst van het cohesiebeleid. Deze visie, die de betrokkenen hebben overhandigd aan de Vlaamse Regering, pleit voor:

- een stedelijke agenda;
- een significant budget;
- een grotere betrokkenheid van de steden bij de operationele uitvoering en de partnerschappen tussen Vlaanderen en Europa;
- een sterkere inhoudelijke afstemming en inzetbaarheid van EFRO, ESF en ETS.

Deze Vlaamse visie heeft inderdaad ingang gekregen in de Europese toekomstvisie.

In 2013 vindt de algemene vergadering van Eurocities voor het eerst in ons land plaats, namelijk in Gent.

Tot slot vermeldt de spreker nog de volgende elementen waarmee Vlaanderen zijn know-how betreffende het stedenbeleid aanscherpt:

- in opdracht van het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen bestudeert UGent de internationalisering van het stedenbeleid en de manier waarop de steden zich daar zelf op kunnen toeleggen;
- het Kenniscentrum Vlaamse Steden draagt bij tot de kennisverspreiding over het EU-beleid en beschikt over een interessante databank;
- het vleva publiceert een EU-subsidiewijzer;
- de algemene opvolging berust bij het Departement Bestuurszaken en de Vlaamse Vertegenwoordiging bij de EU.

2. Bespreking in de commissie

Mevrouw *Veerle Heeren* beseft dat Vlaanderen in het verleden steeds aanzienlijke EFRO-middelen heeft kunnen verwerven, maar verwacht dat dit gezien de Europese uitbreiding in de toekomst in veel mindere mate het geval zal zijn. Met de nieuwe lidstaten beschikt Europa over meer grote steden. Het EU-voornemen om bepaalde initiatieven te beperken tot steden met minstens een half miljoen inwoners, is dan ook begrijpelijk, zelfs als dit voor Vlaanderen nadelig uitvalt.

Verwacht de heer De Mulder niet dat het Europese stedenbeleid van de toekomst vooral op die grotere steden zal gericht zijn? Blijven voor Vlaanderen nog EFRO-middelen over?

De heer *Jan De Mulder* antwoordt dat de contouren van de toekomstige financiering worden vastgelegd in het meerjarige financiële kader, een macro-economisch gegeven waarop het debat over het cohesiebeleid maar een matige invloed heeft. Al te veel illusies betreffende het behoud van alle huidige middelen hoeft Vlaanderen zich niet te maken, maar het kan er op zijn minst over waken dat het debat eerlijk wordt gevoerd.

Als het cohesiebeleid in zijn geheel over minder middelen zou beschikken, hoeft dat ook niet per se te betekenen dat het aandeel stedenbeleid er evenredig op achteruitgaat.

Naast de vraag welke middelen België nog in het kader van het Europese stedenbeleid zal ontvangen, is ook de interne verdeelsleutel tussen de gewesten nog een discussiepunt.

Vlaanderen kan in geval van een verlaging van de Europese subsidies voor zijn steden eventueel compenserende maatregelen uit de eigen begroting overwegen, besluit de beleidsmedewerker.

Jan PENRIS,
voorzitter

Hermes SANCTORUM,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CO ₂	koolstofdioxide
DG	directoraat-generaal
EC	Europese Commissie
Ecofin	Raad van Ministers van Economische Zaken en Financiën
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
ESF	Europees Sociaal Fonds
ETS	emissions trading scheme
EU	Europese Unie
Fedesco	Federale Energy Services Company
HE	hernieuwbare energie
ILUC	indirect land use change impacts of biofuels
ITI	integrated territorial investments
ITRE	Industry, Research and Energy
JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas
MFK	meerjarig financieel kader
NO _x	stikstofoxide
REG _x	rationeel energiegebruik
RFSC	Reference Framework for European Sustainable Cities
UGent	Universiteit Gent
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
vleva	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WKK	warmte-krachtkoppeling